

Uvodne besede

Profesor Marko Uršič je na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani predaval od leta 1992 do upokojitve leta 2018. Maturiral je na klasični gimnaziji, diplomiral, magistriral in doktoriral pa na Oddelku za filozofijo na FF UL. Po diplomi je več let služboval kot novinar in nato kot urednik na založbi Mladinska knjiga. Doktorsko disertacijo *Implikacija in logična nujnost* (1990) je napisal pod mentorstvom prof. Franeta Jermana. Po doktoratu se je na Univerzi v Salzburgu pod mentorstvom prof. Paula Weingartnerja izpopolnjeval v logiki relevance. Profesor Uršič je številnim generacijam študentov filozofije predaval logiko, »orodje« racionalnega mišljenja in spoznanja. Za ta predmet je s soavtorico Olgo Markič napisal tudi učbenik *Osnove logike*. Na Oddelku za filozofijo je uvedel predmetno področje filozofije narave in predaval predmete *Filozofija narave*, *Sodobna filozofska kozmologija*, *Filozofija prostora in časa* ter *Človek in kozmos v renesansi*. Na FDV je študentom kulturologije predaval predmet *Teorija simbolnih form*. Leta 2003 je postal redni profesor za logiko in filozofijo narave. Pozneje je bil tudi vodja katedre za logiko, analitično filozofijo in spoznavno teorijo ter v enem mandatnem obdobju predstojnik Oddelka za filozofijo FF UL. Bil je mentor številnim študentom na diplomskem, magistrskem in doktorskem študiju. Nekdanji študenti in kolegi se ga spominjamo kot odličnega predavatelja, ki je svoja predavanja pogosto obogatil s primeri iz likovne umetnosti in nas navduševal za povezovanje filozofije, umetnosti in znanosti.

Poleg številnih znanstvenih člankov, monografij in predavanj na znanstvenih simpozijih je profesor Uršič v mlajših letih napisal tudi dva romana, svojo ljubezen do literarnega ustvarjanja in filozofskega premišljevanja pa je sintetiziral v tetralogiji *Štirje časi*. Z obsežnem opusom Uršičevih del se lahko seznanimo v bibliografiji, ki jo je pripravila Marjetka Ščelkov.

Z zbornikom *Misli svetlobe in senc* želimo kolegice in kolegi počastiti Uršičevo sedemdesetletnico. V njem so zbrane razprave, ki smo jih avtorji predstavili na simpoziju novembra 2019 ob Uršičevi upokojitvi. Prispevki kažejo na širok vsebinski razpon filozofskih tem, ki časovno segajo od Parmenida do sodobnih filozofov umetne inteligence pa tudi pesmi Borisa A. Novaka, ki uvajajo in zaključujejo filozofski del ter ga umetniško bogatijo.

Avtorice in avtorji prispevkov kritično naslavljajo različne vidike filozofije, ki jih je Uršič obravnaval v svojih delih. Zbornik *Misli svetlobe in senc* sestavlja pet tematskih blokov. V prvem bloku, naslovljenem »Metafizika in kozmologija«, Andrej Ule razvija dinamično pojmovanje duha in narave ter prepleta aktualnosti in potencialnosti, v upanju po novi renesansi duha. Tine Hribar v sodobnih kozmoloških modelih prepozna

kozmoloska razmišljanja Heraklita, Platona, Plotina in Mojstra Eckharta. Sonja Weiss predstavi svoje razumevanje Uršičeve integracije platonске in novoplatonske filozofije v njegovo filozofsko misel, pri kateri bistveno vlogo igra lepota, čutna in duhovna. Drugi tematski sklop »Vselej sedanja preteklost« nam prinaša zgodovinske fragmente. Nina Petek piše o pojmovanju praznine v budistični filozofiji in v njej navdihujoči se filozofski metodi japonskega filozofa Kitara Nishide. Gorazd Kocijančič se poglobi v Uršičevo recepcijo krščanskega novoplatonika Dionizija Areopagita, Lenart Škof pa išče odgovor, kako v sodobni dobi misliti divinizacijo človeka, pri srednjeveškem panteizmu, ki se najbolj jasno izrazi v učenju Amalrika iz Bene. Božidar Kante ta zgodovinski sklop zaključi s presojo pomena senc v umetnosti in v Berkleyjevi filozofiji. V tretjem sklopu »Fenomeni in simbolne forme« Sebastjan Vörös razmišlja o možnosti neobjektivne znanosti, pri čemer mu kot izhodišče služi fenomenološka kritika klasične znanosti, predvsem pri Husserlu in Merleau-Pontyju. Borut Ošljaj oriše Cassirerjevo filozofijo simbolnih form in pojasni, kako lahko ta prispeva k bolj enovitemu razumevanju Uršičeve ustvarjalne raznovrstnosti. V četrtem sklopu »Logika in analiza, umetna inteligenca« Danilo Šuster razmišlja o logičnem sledenju, od klasičnega do relevantnega razumevanja, ter o odnosu logike in vsebine nasploh, Maja Malec pa o pomenu možnih svetov za analitično metafiziko, ki v zadnjem obdobju doživlja razcvet. Peter Lukan na primeru argumenta iz načrta za obstoj boga prikaže določene predpostavke bayesijanskega argumenta in analizira odnos med evidenco in hipotezo. Borut Trpin preučuje, kakšno vlogo ima negotovost pri laganju in svoje ugotovitve aplicira na problem lažnih novic, Olga Markič pa predstavi dva vala umetne inteligence in ju poveže z Uršičevim pojmovanjem zavesti. Peti sklop »Štirje časi« je posvečen Uršičevi tetralogiji, celovitemu prikazu njegove filozofije v literarni obliki. Uvede ga Lucija Stepančič s predstavitevjo in analizo treh knjig (*Pomlad*, *Poletje 1* in *Zima*), sledi prikaz Uršičevega ukvarjanja z renesančnim novoplatonizmom Marsilia Ficina v *Poletju, 1. del* Igorja Škamperleta, zaključi pa ga prispevek Nene Škerlj o filozofskem in imaginarnem svetu Uršiča, ki mu sledi od *Razpok* prek *Štirih časov* do *Senc bivajočega*.

Zahvaljujeva se vsem avtoricam in avtorjem, ki so najprej na simpoziju in nato v zborniku pomagali osvetliti različne vidike Uršičevega filozofskega in literarnega dela. Posebna zahvala gre kolegicama Nini Petek za skrbno lektoriranje in Marjetki Ščelkov za izdelavo bibliografije. Zahvaljujeva se tudi obema recenzentoma, prof. dr. Francu Maliju in doc. dr. Tomi Strletu, ter sodelavkam in sodelavcem Znanstvene založbe Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za oblikovno podobo zbornika.

Maja Malec in Olga Markič